

Wyrok z dnia 18 sierpnia 2005 r., V CK 98/05

Artykuł 401¹ k.p.c. jako przepis prawa procesowego nie może stanowić materialnoprawnej podstawy uwzględnienia skargi o wznowienie postępowania.

Sędzia SN Marek Sychowicz (przewodniczący, sprawozdawca)

Sędzia SN Teresa Bielska-Sobkowicz

Sędzia SN Jan Górowski

Sąd Najwyższy w sprawie ze skargi "T.", S.A. w W. o wznowienie postępowania w sprawie z powództwa "T.", S.A. w W. przeciwko Henrykowi G. o zapłatę, zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 29 grudnia 1999 r., po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 18 sierpnia 2005 r. kasacji strony powodowej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 16 września 2004 r.

oddalił kasację.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 29 grudnia 1999 r. Sąd Apelacyjny w Katowicach zmienił wyrok Sądu Okręgowego w Katowicach i oddalił powództwo wytoczone przez „T.”, S.A. w W. przeciwko Henrykowi G., jako komornikowi, o zasądzenie kwoty 37 062,97 zł z odsetkami ustawowymi tytułem naprawienia szkody wyrządzonej na skutek nieprawidłowego prowadzenia w latach 1993-1995 egzekucji z nieruchomości położonej w K. przy ul. G. nr 32. Sąd drugiej instancji przyjął, że powódka nie wykazała związku przyczynowego między zdarzeniem w postaci bezprawnego działania komornika a szkodą polegającą na zaciągnięciu przez powódkę kosztownego kredytu, co było konsekwencją niemożności uzyskania zapłaty za zbyty przez nią osobie trzeciej udział w użytkowaniu wieczystym. Zapłata ta miała bowiem nastąpić po wykreśleniu z księgi wieczystej wpisu o bezpodstawnie wszczętej egzekucji. Jednak przede wszystkim Sąd Apelacyjny nie podzielił

poglądu Sądu pierwszej instancji w kwestii podjęcia przez powódkę działań zmierzających do zapobieżenia szkodzie za pomocą środków przewidzianych w kodeksie postępowania cywilnego. Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu kasacji powódki od wyroku Sądu drugiej instancji, wyrokiem z dnia 15 listopada 2002 r., V CKN 1347/00, kasację oddalił. Sąd Najwyższy, tak jak Sąd Apelacyjny, przyjął, że powódka nie podjęła wymaganych przez art. 769 § 1 k.p.c. działań zmierzających do zapobieżenia szkodzie; w szczególności nie wystąpiła z powództwem przeciwegzekucyjnym, nie wniosła o umorzenie postępowania, ani nie składała – w ścisłym znaczeniu – skargi na czynności komornika.

Po rozpoznaniu skargi konstytucyjnej wniesionej przez powódkę Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 20 stycznia 2004 r., SK 26/03 (OTK-A Zb.Urz. 2004, nr 1, poz. 3) stwierdził, że art. 769 k.p.c. jest niezgodny z art. 77 ust. 1 Konstytucji.

Powódka, powołując się na ten wyrok, wniosła o wznowienie postępowania zakończonego wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 29 grudnia 1999 r. Wyrokiem z dnia 16 września 2004 r. Sąd Apelacyjny w Katowicach oddalił skargę, stwierdzając, że powódka wniosła skargę o wznowienie postępowania w terminie przewidzianym w art. 401¹ § 2 k.p.c. i oparła ją na ustawowej podstawie wznowienia. Uznał jednak, że skarga jest niezasadna. Według Sądu Apelacyjnego, usunięcie – w wyniku wyroku Trybunału Konstytucyjnego – z porządku prawnego art. 769 § 1 k.p.c. wiąże się z wejściem w życie Konstytucji (17 października 1997 r.), zdarzenia stanowiące podstawę faktyczną powództwa, miały zaś miejsce przed wejściem Konstytucji w życie. Powódka nie wykazała, że zasada nieretroakcji prawa, wynikająca z art. 2 Konstytucji, została w tym wypadku przełamana. Artykuł 769 § 1 k.p.c. nadal stanowi więc podstawę rozstrzygnięcia sprawy.

Podstawę kasacji powódki stanowi naruszenie art. 401¹ § 1 k.p.c., polegające na odmowie wznowienia postępowania, mimo że Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności z Konstytucją art. 769 § 1 k.p.c., na podstawie którego został wydany wyrok zaskarżony skargą o wznowienie postępowania. Powódka wniosła o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 393¹¹ § 1 k.p.c., obowiązującego przed zmianą dokonaną ustawą z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy – kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2005 r. Nr

13, poz. 98) i mającego zastosowanie do rozpoznawanej kasacji na podstawie art. 3 tej ustawy, Sąd Najwyższy związany jest podstawami, na których oparta została kasacja. Jediną podstawą kasacji wniesionej przez powódkę jest naruszenie przepisu postępowania, tj. art. 401¹ § 1 k.p.c. w brzmieniu sprzed jego zmiany dokonanej powołaną ustawą. Przepis ten określa ustawową podstawę wznowienia postępowania i jego naruszenie przez sąd może polegać na odmowie wznowienia i odrzuceniu skargi, mimo że zachodzi wymieniona w tym przepisie podstawa wznowienia. Zarzucając naruszenie art. 401¹ § 1 k.p.c. przez „odmowę wznowienia postępowania”, skarżąca pominęła fakt, że Sąd Apelacyjny uznał, iż wniosła ona skargę o wznowienie postępowania w terminie oraz oparła ją na ustawowej podstawie wznowienia i nie odmówił wznowienia postępowania, czego wyrazem byłoby postanowienie o odrzuceniu skargi, ale po rozpoznaniu sprawy na rozprawie na nowo, w granicach, jakie określa podstawa wznowienia (art. 412 § 1 k.p.c.), skargę tę – wyrokiem – oddalił (art. 412 § 2 k.p.c.). Nie zachodzi zatem zarzucane w kasacji naruszenie art. 401¹ § 1 k.p.c.

Odmianą ocenę usprawiedliwiłoby jedynie przyjęcie, że przepis ten zawiera normę prawa materialnego, nakazującą pominięcie we wznowionym postępowaniu przepisu, który Trybunał Konstytucyjny uznał za niezgodny z Konstytucją. Do takiego rozumienia art. 401¹ § 1 k.p.c. nie ma jednak żadnej podstawy. Przepis ten, dodany do Kodeksu postępowania cywilnego ustawą z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz.U. Nr 102, poz. 643 ze zm.) już po uchwaleniu Konstytucji, jest jednym z „przepisów właściwych” według art. 190 ust. 4 Konstytucji, określających zasady i tryb wznowienia postępowania, o którym mowa w tym postanowieniu Konstytucji. Wobec tego, że ogranicza się do określenia podstawy wznowienia postępowania, jest przepisem wyłącznie procesowym.

Wprawdzie wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27 października 2004 r., SK 1/04 (OTK-A Zb.Urz. 2004, nr 9, poz. 96) art. 401¹ k.p.c. w brzmieniu obowiązującym przed zmianą dokonaną ustawą z dnia 22 grudnia 2004 r. uznany został za niezgodny z art. 190 ust. 4 w związku z art. 32 ust. 1, art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2 Konstytucji, ale Trybunał odroczył utratę jego mocy obowiązującej na dwanaście miesięcy od dnia ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw. Przepis ten obowiązywał więc w chwili wydania wyroku zaskarżonego kasacją i miał zastosowanie w sprawie rozstrzygniętej tym wyrokiem. Ponieważ jego niezgodność z Konstytucją nie została stwierdzona na skutek skargi konstytucyjnej powódki, nie

ma do niej zastosowania zasada sformułowana w powołanym wyroku Trybunału Konstytucyjnego, według której odroczenie utraty mocy obowiązującej niekonstytucyjnego przepisu prawnego w wyroku uwzględniającym skargę konstytucyjną nie stoi na przeszkodzie wzruszeniu orzeczeń zapadłych w sprawie skarżącego, w związku z którymi została złożona skarga konstytucyjna.

Tylko na marginesie należy zauważyć, że skoro skarżąca twierdzi, iż rozstrzygnięcie sprawy zaskarżonym wyrokiem nastąpiło z naruszeniem prawa, gdyż podstawy tego rozstrzygnięcia nie może stanowić art. 769 § 1 k.p.c., uznany przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją, to adekwatna do tego twierdzenia byłaby podstawa kasacji określona jako naruszenie prawa materialnego (art. 393¹ pkt 1 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym przed zmianą dokonaną ustawą z dnia 22 grudnia 2004 r.) przez zastosowanie art. 769 § 1 k.c. lub przez niezastosowanie przepisu prawa, który powinien być zastosowany. Można by też rozważyć, czy taką podstawą kasacji nie mogłoby być naruszenie art. 190 ust. 4 Konstytucji, rozumianego jako norma, z której wynika nakaz pominięcia we wznowionym postępowaniu przepisu, który Trybunał Konstytucyjny uznał za niezgodny z Konstytucją. Wniesiona przez powódkę kasacja nie została jednakże oparta na żadnej z takich podstaw.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji (art. 393¹² k.p.c.).